

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelских Serbow

Budyšin, měrc 2000
lětnik 50

3

Bože słowo za nas

Jezus praji: Ja sym puć a prawdosć a žiwjenje; nichts njepřindže k Wótcej chiba přez mje. (Jan 14,6)

Po puću přez žiwjenje mamy druhdy tež přez čemny dol kročić. Tajki čemny dol w žiwjenju je na přikład chorosć abo smjerc lubeho přiwuzneho. Potom so prašamy: Čehodla mam runje ja po tutym puću hić? Njerozumimy, čehodla Bóh runje nas po tajkich čěžkich pućach wjedže.

Tak so jenož nam njeindže. Tež Jezusowym wučomnikam so podobnje džěše. Jako Jezus jim swoju smjerc připowědži, so wučomnikam cyły swět sypany. Woni

běchu tola wšitko wróćo wostajili a z Jezusom čahnyli. Wjele su z nim dožiwili. A nětko měješe wšo ke kónceji być? Njewidžachu žadyn puć, po kotrymž bychu móhli dale hić. Za wučomnikow běše Jezusowa smjerc kónec wšitkich pućow.

Nic pak za Boha! Runje Jezusowa smjerc je puć, kiž wjedže z hrěcha a smjerće. Je to puć, kiž k Wótcej wjedže. Žadyn druhu puć tutemu cilej njewjedže – za wučomnikow nic a za nas tež nic.

Tehodla ma naša próstwa być: „Rozwuč mje, Knježe, swój puć, zo bych chodźił w twojej prawdosći.“ (Ps. 86, 11) Z tym prajimy, zo ničo druge nochcemy hač z Bohom přez žiwjenje hić.

Haj, můžemy swoje žiwjenje Chrystusej dowěrić. Wón je swěrný tym, kiž so jemu dowěrjeja; tež potom, hdyž nas puć přez čemny dol wjedže. Puć z Chrystusom njeskónči w čemnym dole, ale pola Boha. Za to je Jezus Chrystus přišoł.

To je ta prawdosć, wo kotrež naše hrono rěči. A to je tež žiwjenje, kotrež nam tón přinjese, kotryž je sam žiwjenje, dokelž je přez smjerc do žiwjenja přišoł. Tute žiwjenje – a to je wěčne žiwjenje pola Boha – chce wón nam dać.

Můžemy prajić: Wučomnicy sebi myslachu, zo je z Jezusowej smjerću wšo ke kónceji. Ale runje přez Jezusowu smjerc so nam žiwjenje poskići, kotrež žana smjerc zničić njemůže, dokelž je to žiwjenje z Bohom. **S. Albert**

150lětny jubilej w Kamjencu

W nocy wot 4. na 5. awgust 1842 wotpali so město Kamjenc hač na Marijinu a Katechismusowu cyrkej a hosćenc K zlotemu jelenjej. Najwjace ruinow, mjez nimi tež ródny dom Lessinga, dyrbješe so spotorhać. Wotpali so

tohorunja něhdyši klóšter z cyrkwu, w kotrež mějachu Serbja swoje kemše. Njebě trjeba klóštersku cyrkej zdžeržeć. Serbske kemše bychu so móhli bjeze wšeho tež w Katechismusowej abo w daloko wonka ležacej cyrkwi

swj. Justa wotměwać, wšako wobej njeběštej wučezenej.

Nowonatwar města so po brachowacych pjenjeh dla wěčnje dlješe, byrnjež so měšćanska rada běžnje ze swojimi wuspěchami hordžiła. Hinač bě z ruinami klóšterskeje cyrkwy, wšako bě a je serbski lud jara konserwatiwny a darniwy, kaž sym to w swojej přenjej wosadze w Hrodzišću sam nadosć nazhoňil. Ruiny so njespotorhachu. Džak pjenjnym daram so cyrkej w běhu sydomy lět znowa natwari. Sam sławny twarski mišter Gottfried Semper bu zapřijaty a tehdy najslawniši sakske pišćetwarc, Johann Gottlob Mende w Lipsku, stwori nowe pišće. Džak

kowano dobrym skutkam Serbow bu cyrkej 1. januara 1850 znowa poswjećena a přeni raz zaklinčachu nowe pišće.

Na tutón jubilej spominaje so 3. februara 2000. Zaklinčachu wot pišćetwarca Ekkeharda Groša z Wadec restawrowane pišće. Překwapjenka za wosadu bě nowa CD z twórbami Johanna Gottfrieda Walthera, Korle Awgusta Kocora, Felixa Mendelssohn-Bartholdya, Hince Roya z Klětnoho (kotryž tež při poswěćenju swójsku twórbu zahra), Johanna Sebastiana Bacha a Josefa Gabriela Rheinbergera. Wosada njelutowaše z přikleskom a z pjenjnymi darami z radosće, zo hodži so Serbska cyrkej, kotraž wšak je so jenož džak woporniwošći tehdyšich serbskich wosadnych wuchowala, zaso polnje wužiwać.

Bě to rjana uwertira k lětušemu 775lětnemu jubilej města Kamjenc, wo kotrymž móhlo so snadź přichodnje hišće dalše pisać.

dr. Wolfgang Rudolph

Pišće Serbskeje cyrkwy w Kamjencu

Foto: J. Maćij

Dźiwne podpismo

Skónčnje zwonješe na kónč hodžiny. Njesćerpna bě Milena na to čakała. Skoku chwataše schody dele. Wězo wědžeše, zo bě lečenje w šuli zakazane, ale to bě jej džensa wšojedne. Chcyše jenož won z teje šule. Jako nikoho hižo njewidžeše, započa plakać: Wučer bě jim džensa diktat wrócił a w jeje zešiwku steješe wulka šestka! Někter drje móžeše wulět přichodny kónč tydženja z nanom a maćerju zabyć. Bě so tola hižo tak dołho na njón wjeseliła! Bjezradna bludžeše po měsće.

Hakle jako so čmičkaše, džeše skónčnje domoj. Nan ju powita. Mać bě na dže, měješe zaso raz nócnu službu w chorowni a tak dyrbještaj samaj wječerjeć. Nan so drje tróšku džiwaše, zo džeše holca hižo bórže po jědži do łoža, ale so ničo njewopraša. Milena chcyše skoku wusnyć a wšitko zabyć, tola njepodpi-

sany diktat jej njeda měra. Dołho přemyslowaše a naraz zaswita jej myslčka ... Stany a zaswěći swěcu. Zawěsći so, zo njebě nan w bliskosci a

sydney so za pisanske blido. Wza sej pjelnjak a podpisa šestku.

Z hubjenym swědomjom woteda na druhi dzeń diktat. Wučer zezběra zešiwki a pokročowaše z wučbu – wšitko bě kaž přeco a Milena započa so hižo na wulět wjeselić.

Nazajtra pak bě zrazom

kónč z jeje wjeselom. Wučer ju po hodžiny k sebi zwoła. W ruce džeše listowu wobalku, kotruž jej z chutnym mjezw o č o m přepoda: „Sym doma zešiwki přehladała mam podhlad, zo njeje to podpismo twojeje maćerje abo na-

na. Prošu daj list hač do jutřišeho doma podpisać.“ Ze sylzami we wočomaj přiwza list – někter bě wšitko nimo. Hdyž jón staršimaj přepoda, budže po wulěće ...

Njewědžeše sej druhego wupuća a podpisa tež tutón list.

Tola zaso jej wučer njewědžeše. Zawoła na Milenineho nana, zo by džowku po wučbje w šuli wotewzała. Strachociwa čakaše Milena po wučbje we wučerskej stwě na nana a přihotowaše so hižo na wulke swary. Skónčnje nan zastupi. Hnydom so wučer wopraša, hač stej to jeho podpismje pod diktatom a listom. Nan pohladny skrótka na papjerce, na wučerja a swoju džowku a wotmołwi po krótkim přemyslowanju: „Wězo, knježe wučerjo.“ Wza Milenu za ruku a wopuści z njej wučersku stwu.

Wječor Milena dołho wusnyć njemóžeše. Mysleše na popołdnju chutnu rozmołwu z nanom, na zrudnej woči maćerje a na šmórnyjeny wulět ...

Jadwiga

Bibliske napismo na našim domje

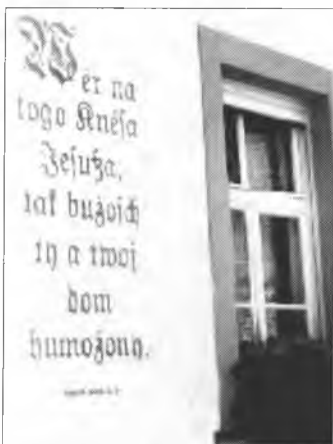
Jako so naš dom w historiskim centrumje w Picnju přetwari a ponowi, dóstach wot braniborskeho ministerstwa za kublanje namjet, hač njebych jako serbski předar sej chcył dać serbske napismo na dom namolować. To bě

dobry namjet. Tak sym w bibliji pytał, kotre słowo móhl wzać. Sym wosebje za hronom pytał, w kotrymž je dom naspomnjeny. Myslach na rjane słowa Jozuy, hdžež praji: „Ja pak a mój dom chcemy temu Knjezej služić.“ (Joz. 24,15) Ale tu móhli kritiscy ludžo rjec, zo so njesluša sadu ze słowom „ja“ započec. Myslach tehorunja na słowa, w kotrychž so praji: „Jeli zo Knjez dom njetwari, džělaja podarmo, kotřiž jón twarja.“ (Ps. 127,1) Při tutym słowje pak by zaso móhl mój njewěrny susod prajić: Ja sym tež bjez Boha derje twarił. Tak sym sej potom wuzwolił te rjane słowo, kotrež steji w Japoštołskich skutkach na 16. stawje w 31. štućce, hdžež Pawoł jastwowemu zastojnikaj, kotřiž njeje žadyn wupuć widzał a

je chcył sej žiwjenje wzać, praji: „Wěr do teho Knjeza Jezusa, tak budžeš ty a twój dom wumóženy.“

Někter pak je tak, zo wjetši džěl bibliskich hronow wo domje njeměni tón twarjeny dom. Z domom su w bibliji či pomjenowani, kotřiž w nim bydla, mandželskaj abo cyłaswójba. Tak budže někter nam wšitkim te słowo do wutroby rěćec, dokelž wjele

ludži trjeba wumóženje a sčasami tež my sami. Tež wjele Němcow je so mje hižo za tym prašalo, što tute słowa rěkaja. Potom mam přeco skladnosć, jim małe předowanje džeržec. Njeje to rjenje, zo je wšem ludžom přez tajke słowo data nadžija za žiwjenje a na wumóženje, hdžež běchu do teho zrudoba, čěmnoś a žiwjenja mučnosć? Zo nož by tute słowo hišće wjele ludžom wjeselo přinjesło. **Juro Frahnaw**

Bibliske hrono na Frahnawec domje w Picnju

Foto: Siegfried Malk

Přeprašenje

Pjatk, dnja 24. měrcy, pokazujetaj Měrcin Panach z Łomska a Handrij Wirth z Njeswaćidła na Michałskej farje wideofilmaj wo lońšim serbskim cyrkwiniskim dnju we Wochozach a wo lońšej jězbje Serbskeho busa.

Započatk je w 19 hodž.

Wšitcy zajimcy su wutrobnje přeprašeni.

„Pomhaj Bóh“ – cyrkwinski časopis?

Serbski časopis we wobłuku konfesionalnych časopisow NDR (2)

Přednošk na hłownej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa 1999

(Kónc z januarskeho čisla)

Jako „Pomhaj Bóh“ 1950 znova wuńdže, nawjaza so jenož zdžela na tradiciju stareho łopjenka. Ličenje lětnikow so znova započa. W titulnej rjadce woleše so pismo, kotrež bu wot Rudolfa Kocha z Offenbacha naćisnjene, je to pismo w tradiciji „Werkbunda“ dwacetych / třicetych lět. Tute pismo je akcentowanje wěcowne a wopokaza swoju rjanosć přez swoju jednoru formu. Kóždy časopis dóstanje swoje wobličo přez zestajenje titulneje strony, přez kotruž zwuraznja swójski charakter a duch časa. To smy přjedy hižo widželi.

W hodowniku lěta 1950 wuńdžeštej přeněj čisle „Katolskeho Posoła“ a „Pomhaj Bóh“. Zamołwitosć połoži so wědomje do rukow člonow SED: wučerja Michala Nawki za „Katolski Posol“ a fararja na wuměnk u wotriadnika w Ministerstwie za ludowe kubłanje NDR Božidara Dobruckeho. Za wudaće „Pomhaj Bóh“ podpisa Konwent ewangelskich duchownych, za „Katolski Posol“ Zjednoćenstwo katolskich duchownych. Najprjedy wuchadžeštej měsačnje we wobjimje štyrjoch stron, wot 1954 wuchadžeše „Katolski Posol“ jako dwutydźenik, kaž běše to planowane tež za „Pomhaj Bóh“. Na tutym městnje dyrbyu naspomnić, zo běše přenjatnje planowane, zo wuchadža „Pomhaj Bóh“ we wo polojcu wyšim nakładze hač „Katolski Posol“, mjenuje po 5000 eksemplarach. Zdobom napadnje, zo bu wuchadženje wobeju serbskeju łopjenow porno dalšemu konfesionalnemu pismowstwu relatiwnje pozdže dowolene, hakle 1950. Tola to njemóžu

tu interpretować. To dyrbi so dokładnišo přepytować. Móžny pozadk su wólby za Ludowu komoru w oktobrje 1950. Tłóčeše so na to, zo so wuńdženje časopisow hižo před tym publikuje. K podpěrje swojeje politiki prócowaše so NDR wo wysoke wobdželenje na wólbach.

Licenca za „Pomhaj Bóh“ bu wot Zarjada za informaciju – kotryž mjenowaše so wot 1953 Nowinski zarjad pola předsydy Ministerskeje rady NDR – pod čislom 299 data. Čislo licency so pozdžišo wjacekróć mjenješe. Nakład ležeše něhdže pola 2000 eksemplarow. Měsačnik běše wot spočatka sem Domowinje přirjadowany, wucha-

wjacekróć jako awtor. Z podwólnymi listami prošeše Božidar Dobrucký jeho wo přinoški, zo njebychu so „knježa duchowni bratři“ – z tym mjenješe serbskich fararjow – jako awtorojo rozšěrili. Hižo w lěće 1951 zwěsći, „zo to tak wjace dale njepóndže“. Wón chcyše so sam sylnišo wo profil časopisa starać, zo bychu so po jeho mjenjeju woprawdže aktualne prašenja časa wobjednawali. Jenož z duchownymi přinoškami serbskich fararjow by „Pomhaj Bóh“ byl „prošerska knižka“.

Přetož wot spočatka sem zdalowaše so nowy „Pomhaj Bóh“ politiskich – tež cyrkwinsko-politiskich – jedno-

Serbow njeje wotwisny wot serbskich klětkow, ale wot teho, zo serbska džělawa ludnosć so wuwědomuje swojeje narodnosće. Njemóžu Wam so wuskoržić trajnu nuzu, kotruž mam z tymi do talarow zdrasćenymi wopiacami pola nas ...“

Ale přindže hinak. Bórze po tutym lišće přewza serbski superintendent Gustaw Mjerwa zastojnstwo šefredaktora. Pod redakciju Mjerwy a wot 1958 pod Gerhardom Wirthom zda so łopjenko přez wuske serbske hranicy rozrosć. Pod Mjerwu bu wjace přinoškow wot „Evangelerischer Nachrichtenendienst Ost“ (eno) do powěscoweho džěla přiwzatych. Nadrobnje bu wo sakskech synodach rozprawjene. Wosebje napadne je prócowanje wo wotwrjenje kónc lěta 1960. Ni male so zdawa: Čim wuše bywaja hranicy wokoło NDR, čim šěrša bywa perspektiwa na swět. Do toho móžeš přinoški wo druhich krajach z lupu pytać, ale wot hodownika 1960 sem so wobšěrnje rozprawješe wo krajach Afriki a tamnišich křesćanach, wo Indianach, wo ruskej cyrkwi atd. Powšitkownje hodži so zwěsćić swojowólne ekumeniske wusměrjenje konfesionalnych łopjenkow w NDR ze specielnym a tež wobmjezowanym widom předewšěm na Třeći swět a na socialistiske kraje. Wid na cyłoněmsku cyrkej – EKD – so zhubi, byrnjež njeběše wón w „Pomhaj Bóh“ ženje hišće přewótry.

W juliju 1979 scěhowaše šefredaktorej Gerhardej Wirthowej wot romskeho katolicizma konwertěrowany duchowny Cyril Pjeh, tehdy farar w měsće Riesa. Pod jeho redakciju nješpihelowaše powěscowu džěl jenož ➡

Titul Pomhaj Bóh wot lěta 1950, naćisnjeny wot Rudolfa Kocha z Offenbacha

džeše w nakładnistwie a čišćerni Domowiny, pozdžišo – wot 1953 – čišćernja „Noweje Doby“. Tak wosta do kónca NDR. Móžnosćow zakročnja censure – hačrunjež njesmědžeše tajka po NDRskej wustawje być – běše w tutym zwisku dosć. To bu wot Jana Malinka 1990 na někotrych přikładach z „Pomhaj Bóh“ jasne ilustrowane. Wo censorje we hłowje nochcu tu rěčeć.

Wot 1950 do 1955 běše Božidar Dobrucký pismawjedźer, hłowny džěl redakciskeho džěla wukonješe pak Gerhard Wirth. Je předewšěm zaslužba Božidara Dobruckeho, zo zjewi so prof. Ota Wićaz w spočatnym času

zmyslnych postajenjow pozicije. Napadne je sylne wobmjezowanie jeniče na duchowne a pozběhowace wobsahi, a to njebu w NDRskim času – hač na małe wuwzaća – spuścene. Dobrucký sej wjacekróć předewza zapřimnyc do wobsahoweho tworjenja. Cituju z jeho listow: „Tónle časopis je jara škropawy worjeh ... Lětsa dyrbi so tónle časopis dokładnje změnić abo njech zańdže, tak kaž ewangelska cyrkej zańdže, dokelž njeje swoju hodžinu hač dotal spóznała. Ja njejsym duchowny wótčec tuteho njelepeho pisanja, ale jenož koriguju a wudawam, wězo zadarmo, zo by serbske čišćane słowo so dobyło do našich domow. Přichod

serbske zarjadowanja, ale spyta tež horicont znajmjeńša na wěsty wobłuk křesćanskich a cyrkwinskih aktiwitow rozšěrić. Tak sahny husto na cyrkwinsku powěsćerňu „Evangelischer Nachrichtendienst“ (ena) wróco, štož njeběše Wirth činił. Wospjet počahowachu so powěsće na aktiwity hižo wot 1969 wobstejaceho Zwjazka ewangelskich cyrkwjow w NDR. Tež wo zhromadźiznach Prasekeje křesćanskeje měroweje konferency – Prager Christliche Friedenskonferenz (CFK) – so rozprawješe. Snažno běše to wosebita naleznosć Cyrila Pjecha, hačrunjež njewěm, hač běše wón člon CFK. Ale šěrokih jednostronskich předstajenjow a publikacijow cyrkwinskopolitisce dwělomnych rezolucijow a wozjewjenjow Měroweje konferency so wón tola wzda. Kónc sydomdžesatych lět zda so, zo je so CDU sylnišo prócowala – konkretnje we wosobje sobustawa hłowneho předsydstwa, Günthera Wirtha, – wliw na konfessionelnje wjazanych Serbow zdobyć.

Dla přesydljenja Cyrila Pjecha do Berlina přewza Serbski superintendent Siegfried Albert 1984 šefredakciju.

Wonkowny napohlad „Pomhaj Bóh“, titulna rjadka, bu přeměnjeny. Napadne je založenje rubriki „Za naše džěci“. Pohlad na nutrkowno-cyrkwinske aktiwity wobmjezowaše so – porno časej Pjecha – zaso na Hornju Łužicu. Ekumeniska perspektiwa – kotraž tež jenož wurězk zapřija – bu wobmjezowana. Wot 1989 wuchadžeše „Pomhaj Bóh“ dwuměsačnje z wosom stronami. Wosom stron mējachu dotal jenož hodowne wudaća.

Chcu z někotrymi přispomnjenjemi swój přenošk zjěć:

„Pomhaj Bóh“ je – njewotwisnje wot swojeje řeče a wot wuskeho, wobmjezowaneho kruha čitarjow a awtorow – wosebity pad w ewangelskej nowinarskej krajiny NDR. Wobkedźbuje-li jednore poměry a čišćensko-techniske móžnosće, tak napadne, zo prócowachu so redaktorjo přez cyłnje wo dobry layout. To njeje samozrozumliwe. Stajnje bu z wobrazowym materialom – z fotami a kedźbliwje wubranymi grafikami – džěłane. „Pomhaj Bóh“ wustupowaše akcentowanje

apolitisce. Na aktualitu njekladžechu wosebitu wážnosć. To je tež jasna słabosć w publicistiskim wupruženju. „Pomhaj Bóh“ njepodleža tež znova spytowanju, so statnoswěrný a – w SED-skim žargonje – „doprědkarski“ zdać. To ma so na kóždy pad pozitiwnje wuzběhnyć. Přetož móžnosćow wobliwowanja do tuteho směra by – kaž naspomnjene – wjele było.

Je „Pomhaj Bóh“ cyrkwiske łopjenko? To je zajimawe prašenje. Ja měnju, zo njeje cyrkwinske w tym zmysle, zo je cyrkej resp. cyrkwinske wjednistwo za časopis zamołwite. Za časopisom steješe Konwent serbskich ewangelskich duchownych. Njedźiwajo na to spyta so nawjazać na cyrkej a na ryzy cyrkwinske łopjenka. Na kontrowersu dla wobdźělenja šefredaktora „Pomhaj Bóh“ na posedženjach fachoweho džěłoweho kruha za cyrkwinsku komunikaciju pola wjednistwa Zwjazka ewangelskich cyrkwjow w NDR chcu na tutym městnje jenož pokazać. Džěše wo to, zo wotpokazowaše cyrkwinske wjednistwo sobudžěło šefredaktora „Pomhaj Bóh“ w tutym fachowym džělo-

wym kruhu. Tuta kontrowersa by sej nimale swójske předstajenje zaslužila.

Časopis „Pomhaj Bóh“ njeběše cyrkwinski, hdyž postajiš wuske hranicy. Ale běše ewangelske łopjenko w najlěpším zmysle. Kaž dalo ko je přewidzeć, njeběše časopis tež wotwonka postajeny, kaž na př. njecyrkwinske časopisy „Glaube und Gewissen“, „Evangelisches Pfarrerberblatt“ abo „Standpunkt“. To zaležeše na ryzy křesćanskim wusměrjenju konwenta a najwjace awtorow. „Pomhaj Bóh“ pohibowaše so na mjezy. Njepadny, njeje na mjezy rozwołnje rejował. Płaćizna spjećowanja by jara wulka była, hrozyło by samo zastajenje wudawanja a z tym spušćenje serbskeho ewangelskeho pismowstwa. Tutu plaćiznu nochcyše plaćić.

Na kóncu hišće próstwu na prašenje. Najprjedy próstwu: Njemjetajće stare čísla „Pomhaj Bóh“ přeč. Wone su wážne žórła a swědčjenja časa. K druhemu prašenje: Čehodla nawjazamy w ličenju lětnikow na lěto 1950? Čehodla njestajimy so do rjada wot 1891?

Jens Buliš

Farar Pawoł Wirth – šěsćdžesatnik

4. nalětnika woswjeći farar Pawoł Wirth w Zweibrücknje w Posaarskej swoje šěsćdžesaćiny. Pawoł Wirth bě wot 1966 do 1976 farar w Klukšu. We wosadze bě připóznaty a wobľubowany farar. Z wjele idejemi a elanom wědžeše wosadnych zhromadźić, wosebje młodžinu. Tež na serbskich cyrkwinskih dnjach předowaše a přednošowaše. Husto je zhromadne spěwanje nawjedował. Wón bě farar poľny angažementa, pospyta nowe puće a njeboješe so žanych hroženjow a žaneje prócy. Tajki duch trjeba dušinu

Foto: priwatne

swobodu a tež swobodu, ideje přesadzić móc. Tehdomniši socialistiski stat drje njemóžeše jemu dušinu swobodu wzać, ale za to jemu kładžeše wšě móžne zadžěwki do puća. Dokelž nochcyše so diktatej njelubowaneho stata podwolić, je skónčnje do Zapadneje Němskeje wupućował. Za staršeju kaž tež za nas ewangelskich Serbow běše to hórki rozsud.

W Zapadneje Němskej džěłaje stajnje z młodžinu – najprjedy jako kublar w „Christliches Jugenddorfwerk Deutschlands“, pozdžišo jako wučer za nabožinu.

W tamnišim staće běchu jemu za zwoprawdženje jeho idejow wšě móžnosće wotewrjene. Wón rady powěda wo svojich projektach, kontaktach a dožiwjenjach z młodžinu. Džěło z młodžinu je jemu zachowało młodu wutrobu. Tež jako farar je hišće husto požadany.

„So na puć podać“ – wo tutym hesle rady přemysluje: so na puć podać, swoje ideje přesadzić, při tym pak svojim idealam swěrný wostać a swój cil z woćow njezhubić. Přejemy jemu Bože žohnowanje, zo by na čěle a na duši strowy wostał a ze swójbu so dale na puć podać móhl – tež do Łužiskeje domizny.

Měrcin Wirth

Za superintendentom n. w. Gerhardom Wirthom

Hdyž bu Gerhard Wirth w juniju 1947 zapokazany jako farar Njeswačanskeje wosady, měješe dwaj wulkej nadawkaj před sobu. Sprěnja měješe duchownje a dušepastyrisce nawjedować wulku wosadu z wjele wsami. Tamny wulki nadawk bě znowanatwar we wójnje zničeneje cyrkwy. Bě to wulki problem w powójnskim času. Dokelž pak so farar Wirth přeco sobu gratu přimaše, hač bě to při přirězowanju sčiny abo při džěle na roštach, nadeńdže so wjele pomocnikow z cyteje wosady. K twarskej fazy sluša tež zatarwar pišćelow, zakryće třěchi, wobmjětanje wěže a poswjećenje nowych zwonow.

Wšitke tute nadawki farar Wirth wuběrnje zmištrowa.

Njebě pak jenož dobry twarski knjez, ale tež jara dobry duchowny a wosadže stajnje dobry pastyr. Starši z našeje wosady dopominaja so hišće derje na někotrežkuli jeho předowanje abo tež na paćersku wučbu. Wosta stajnje zwjazany z Njeswačanami, tež po tym zo bě so 1976 na wuměnk podał. Začuwachu to wosebje trubjerjo, hdyž smědzachu při wšelakich jubilejach pola jeho trubić, ale tež druzi z našeje wosady, hdyž so z nim zetkachu.

Ze swojim runym rjapom je sej zdobył česćownosć a respekt. A to nic jenož mjez wosadnymi, ale tež mjez nje-cyrkwinskimi ludźimi. My Njeswačenjo budžemy rady na jeho spominać.

Helmar Schneider
předsyda Njeswačanskeho
cyrkwinskeho
předstejićerstwa

Wo Njeswačidlskim serbskim superintendentce běch hižo wot swojeho nana słyša, přjedy hač sym Gerharda Wirtha wosobinsce zeznał. Hakle pozdžišo sym so wo tym přeswědčić móhl,

kajki wobdarjeni řečnik a wobhnadženy předar wón bě. Tutón dar wužiwaše w poslednich 10 lětach jenož hišće zřědka, druhdy w rozhłosowych wusyłanjach. Za to wuwjedže wón druhe, wědomostne džělo: noworjadowanje a přeložowanje tych 9000 Radyserbowych přisłowow, kotrež su 1997 w rozšěrjenym wudaću w serbskim nakładnistwje wušli. Z tym je sej Maćicar Gerhard Wirth tež mjeno w sorabistice zdobył, wón je takrjec po stopach swojeho zahe zemrěteho staršeho bratra Pawoła kročil, založerja serbskeje řečneje geografije. A při tym njeje so tež wot wěrnosće zadžeržec dał, kotraž njech so tu – hromadže z jeho přeložkom – cituje: Jedne je dopředka wěste: na kóncu smjerć. – Eins ist im voraus gewiß: am Ende der Tod.

Mudrosć tutoho „stareho Serba“ budže nam falować.

prof. dr. Dietrich Šolta
direktor
Serbskeho instituta

Smjerć je njenaprošna. Wosebje to hórko začuwamy, hdyž je sej přišla po čłowjeka, kotryž běše a je po wšěch Serbach znaty a wostanje w jich stajnym pomjatk. Knjez superintendent Wirth běše tajki čłowjek. Muž krutych nabožnych, narodnych a čłowjeskich zasadow, muž kruteho rjapa a bjez falša. Wón běše muž z wulkej wutrobu, wotewrjeny wšěm ludžom, wšemu nowemu a rjanemu, ale kruće zwjazany tež z nabožnymi a narodnymi tradicijemi a hódnotami našeho małego luda. Z nich čerpaše swoju žiwjensku mudrosć, kotraž řečeše ze wšěch jeho předowanjow, nabožnych slowow, nastawkow w časopisach a w nowinach a nic naposledk we wuložowanju našich přisłowow.

Nikomu ju nochcyše nanuzować, mnozy pak na nju

sluchachu a za mnohich běchu jeho mysle wažne pućniki. Njebočički wěrješe do dobrego w čłowjeku a boješe so, zo móhlo so to pohlušić a zlemić z wopačnymi slubjenjemi a hołdowanjom modernym přiboham. Wídžeše strach šicofrenije, hdyž běše a je čłowjek nuzowany pokazać dvě woblički. Knjez superintendent běše sprawný čłowjek. Za njeho plačachu Bože kaznje a po nich so měješe pře wšě časy, wědžo, zo sprawnosć a prawda „woči koletej“. To je w swojim žiwjenju wospjet hórko začuwać dyrbjał a je mužnje nješl wšě křiwdženja a přisłódženja. Wón je žiwy byl po Čišinskeho słowach:

*„Pić wodu a jěšć suche běrny
chcu radšo čłowjek čestny swěrný
hač wjerlawka bjez charaktara
jěšć pječenje a pić madeira.“*

Tak njech wostanje njebočički mjez nami jako muž, „hódný wěčnoh“ wopomnjeća“.

Jakub Brankač
předsyda
Domowiny

Dopomnjenki su we wědomju wotkładžene njerjadowane dožiwjenja, kotrež so při wěstych składnosćach nimo wole wožiwjeja. Bohužel často hakle zaso při smjerći znateho sobučłowjeka.

Zetkawach so ze superintendentom „we wonym času“ husćišo sobotu rano jara zahe (krótko po šesćich) před małej pjekarnju w Budyšinje, dokal bě přijězdžował z nic najmodernišim kolesom po čerstwe całty. Čakanje w dołhim rynku wužichmoj za bjesady njewinowateho razu – sej myslach. Knjez farar so wobhonjowaše wo drobnosćach tehdyšeho serbskeho žiwjenja.

Njezapomnita wostanje za mnje jeho krótka narěč na jednym Institutnym dnju, na kotrymž sej šěrše zwjazanje serbskeho žiwjenja ze slo-

wjanskimi bratrami žadaše. Prošeny na tutón dzeń dósta wot hosćicelow wótre wotmołwy, kotrež jeho bolachu, wšako so při spožčenju Myta Domowiny w léce 1993 na tutón podawk w samsnej žurli dopomni.

Hromadže džělałoj smój wot léta 1990. Jan Malink bě nastorčil wožiwjenje Maćicy Serbskeje a zdoby superintendenta Gerharda Wirtha za sobuiniciatora. Nowy nachwilny předsyda bu Gerhard Wirth, kotryž bě w třicetych lětach do Maćicy zastupił a nětko z nami młódsimi towarstwo natwarjowaše. Powědaše wo dostojnych Maćičnych zhromadźiznach w žurli stareho Serbskeho domu, ale spózna, zo je čas postupił a zo mamy pytać za wotpowědnymi formami narodneho džěla. Kelko króć tež sym w pozdžišich lětach w Trělanach potom jako předsyda byl – jeho zajim so přeco měrješe na drobnosće: Zastupuje młodžina do Maćicy? Su woni džens rano w serbskim rozhłosu to prawje po serbsku prajili? Kak su pola was w Chrósćicach při młóćenju z cypami do takta řečeli? Dyrbju ja stary muž na zhromadźiznu přińć?

Radostny wokomik bě za njeho, hdyž dósta doma w swojej stwě do rukow přenje eksemplary swojeje knihi Radyserbowych přisłowow. Zabyte běchu za mnje a drje tež za njeho naše dołhe léta trajace Maćične prócowanja wo wudaće tuteje zběrki. Z někotrymi drobnosćemi njebě (ze sobu a z nakładnistwom) spokojom.

Nic jenož kniha wostanje w dopomnjenkach žiwa, superintendent Gerhard Wirth bě wosoba, kotraž je nam žiwym hódna dopomnjenka.

dr. Měrcin Völkel
předsyda Maćicy Serbskeje

(Dalše spominanja wozjewimy w přichodnym čisle.)

Wopyt w Königsbergu

Königsbergska kónčina je sewjerny džěl wuchodnjeje Pruskeje, wupřestrěwa so něhdže po třecínje kraja. Sowjetski zwjazk sej jón po wojnje wobchowa, wosebje ze strategiskich přičin, wšako džěše wo knjejestwo nad Baltiskim morjom. Za čas Zymnejewójny bě tu wažnawojerske zepěranišćo přećiwo NATO, wuhotowane z raketami, podnurjakami a lětanišćemi. 1947 buchu posledni Němcy wučěrjeni. Z toho časa bě to zakazane wojerske pasmo. Hač do lěta 1990 njebě wukrainikam wopyt dowoleny. Džensa je kónčina wot maćerneho kraja wotřěznjena, mjez njej a Ruskej ležitej samostatnej stataj Litawska a Běłoruska.

Königsberg a wšitke dalše města a wsy dóstachu ruske mjena. Zwjetša hižo ničo na něhdyše němske mjena njedopomina. Königsberg, založeny 1316 wot Němskeho ryćerskeho rjadu, rěka džensa Kaliningrad. Je pomjenowany po funkcionaru Kalini-nje, kotryž je krótko po wojnje zemřel. Tilsit rěka Sowjetsk atd.

Nětko pak k přitomnosći. Stawizny su njewučerpajom-

ne a njesmědža so zabyć. 1944 jendželske bombardy mješćanski centrum Königsberga dospołnje zničichu. Ewangelska katedrala, hród a wjele twarjenjow ležachu w rozpadankach. K tomu horwrjachu tu hišće wot januara do apryla lěta 1945 surowe boje wo wuchodnu Prusku. Kraj bě rozbity, zemja z kreu napojena, tysacy čekancow a wojakow přisadźichu žiwjenje.

Džensa knježi w měsće zaso čile žiwjenje. Połojca wobydlerjow cyteje kónčiny bydli w Königsbergu. Ale je to nětko ruske město. Nimo katedrale, někotrych twjerdžiznow a „Braniborskich wrotow“ je lědma něšto němskeho zwostało.

W septembru 1996 po bych hižo raz w tutym měsće. Tehdy běše katedrala hišće ruina, wobstejaca jenož z wonkownych murjow. Mjeztym je so wjele stało. Třěcha je so natwariła a z koprom kryła, wěža je wobnowjena a ma samo zaso časnik. W Božim domje so gotiske wjelby znowa natwarjeja, a tež na pišćece so zabyło njeje. Z wuchodnjeje Pruskeje pochadźaca hrabinka Marion

Dönhoff (90) je ze swojej založbu a z nimoměry sylnej wolu zdokonjała nahromadzić pjenjezy za nowonawar. Nětko je katedrala wosrjedź zelenišćow oaza čišiny. Něhdy bě wobdata wot domow, kiž stachu so wšě wopory bombardow. W předhali katedrale nadeńdžeš kapalte, jednu ewangelsko-luthersku, tamnu rusko-ortodoksnu. Boží dom ma so tež za koncer-

Königsbergska katedrala w nowembrow 1999

Foće: awtor

tywužiwać. Za džensnišu wosadu je wón přewulki.

Přepodaty je mjeztym tež wosadny centrum, twarjeny z darow Gustawa Adolfoweho skutka, EKU a EKD. Woprawdžite pioněrske džěło w Königsbergskej kónčinje je wot 1991 do 1996 wukonjał farar Baier z Radebeula. W měsće Gusew/Gumbinnen bě to sakski farar Hageni.

W informaciskim łopješku so wo nastaću Königsberg-

skeje wosady pisa: Po rozpadže Sowjetskeho zwjazka 1990/91 počachu so přeni ruscy Němcy zhromadźować k prawidlowym kemšam. Přichahnychu do tudyšeje kónčiny jako čekancy abo přesydlynci z Kazachstana, Kirgiziskeje, Azerbajdžana, Uzbekistana a Moldawskeje. Při pytanju za nowej eksistencu njesmědžachu wostać sami. Nuznje trěbna bě humanitarna a duše-

pastyrskaja pomoc. Běše to čezke džěło, wosebje, dokelž z mjenowaných krajow běžnje nowi přichahnychu a družu so dale do Němskeje přesydlichu. Džensa přisluša Königsbergskej wosadze 421 swójbow. Po daloceji wokolinje so na 31 městnach předuje. Wosadni su wostali swěrne wěrje svojich wótcow. Trjebaja našu modlitwu a našu skutkownu pomoc.

Kurt Latka

Biskopicy: Wokresna synoda

Pjatk, 12. 11. 1999, wotmě so nazymska synoda. Započa so we 18 hodź. w Biskopičanskej Křižnej cyrkwi z kemšemi z Božim wotkazanjom, na kotrychž předowashe sup. Pappai.

Po wječornym zakusku w bliskej diakoniskej starowni rozprawješe knjeni Dagmar Beyer wo třinjedželskim wopyće w partnerskim cyrkwiniskim wobwodže w Tansaniji. Wot 1886 do 1918 bě to němska kolonija we wuchodnej Africe, hač do 1947 jendželska kolonija, hač do 1961 bě pod UNO-mandat a z toho časa je njewotwisny stat, kiž słuša do jara chudych a hłuboko zadolžených krajow. Nimale połojca

wobydlerstwa přisluša jedneji křesćanskej cyrkwi. Zajimawe bě, kak so tam kemše swjeća a kajke je tam wosadne žiwjenje.

Časy započatka kemšow su w Tansaniji jenož směrnicy. Započnje so hakle, hdyž su so wšitcy zdaloka a zbliska zešli. Před kemšemi so znaći při zakusku zetkaja, sobuskutkowacy so přewoblěkaja a so modla. Ze swjedženskim čahom wšěch sobuskutkowacych zahaja so kemše, kotrež potom tři abo štyri hodžiny traja. Kěrlušy běchu wšě znate, dokelž su wot němskich misionarow do tamnišeje rěče suaheli přeložene. Wótře wšitcy sobu spēwachu. Tež liturgija bě ➡

Ruina cyrkwy južnje Königsberga. Při cyrkwi je row Lutheroweje džwarki Margarethy.

znata. Lajkojo při modlitwje, ale tež při přédowanju sobu skutkują. Kemše a wšědne žiwjenje slušatej hromadže. Přeco zaso džakuje so Bohu. Dotalne maće cyrkwy hižo wjace njedosahaja, husto so hnydom pódla abo samo wokoło nich nowe twarja.

Sup. Pappai nam ze swětłowobrazami tamniše poměry pokaza. Naše pjenjezy, kotrež tam dawamy, wužiwa so wosebje za třěšne žlobičkate blachi, ale tež kolesa so kupuja. Na synodze w Tansaniji staj našej hosćej dožiwiłoj, kak swědomiče so wšitke naše pjenježne dary w hospodarskim planje jewa a so po potřebnosći rozdžěleja. Hdyž bychu bohate kraje Tansaniji doth spuścili, by to wažna kročel za tutón kraj byla.

Po přednoškomaj podachmy hišće krótki přehlad wo nazymskej krajnej synodze w Drježdžanach.

Sup. Pappai rozprawješe wo džěle předstejicerstwa cyrkwinskeho wokrjesa. Wosebje wón powita Wóspor-

sku, Kotečansku a Bukečansku wosadu a wupřa jim, zo bychu so bórže w našim cyrkwiskim wobwodže zažiwili.

Farar Fiedlschuster informowaše wo planowanych stronach w interneće. Přez tutu nowu formu předstajenja našich wosadow a cyrkwinskeho žiwjenja po cyłym swěće móžeja zajimcy spěšnje něšto wo nas zhonić. Wosebje młodžina tutón medij rady wužiwa.

Farar Groß přeprasy zajimcow na wokrjesny cyrkwinski dzeń 31. 5. 2000 w Bramsche sewjernje Osnabrücka. Knjeni fararka Pappaiowa rozprawješe wo swojim džěle w chorowni a z mrějacymi. Spomni so na planowany cyrkwinski dzeń njedaloko Žitawy, kiž so, dali Bóh, wot 23. do 25. junija 2000 wotměje. Skónčnje so hišće namołwješe podpěrać prócowanje EKD wo zdžerženje njedželskeho měra.

Přichodna wokrjesna synoda budže, da-li Bóh, pjatk, 17. měrc, wječor zaso we 18 hodž. **Handrij Wirth**

W Americe wo Serbach

Časopis lutherskeho bratrowstwa w USA „bond“ wozjewi loni na 5 stronach nastawk wo Serbach. Nastawk zahaji so z přispomnjenjom, zo bě prezident lutherskeje uniwersity Concordia w texaskim Austinje, dr. David Zersen, před lětomaj w interneće čitał wo ewangeliskim gymnaziju Johanneu-

mje we Wojerecach. To bě spočatk mjezsobnych stykow. Nalěto 1998 dojdže sej skupina wučerjow a šulerjow Wojerowskeho gymnazija do Austina.

Prezident Zersen poda krótki přehlad stawizniskeho wuwica Serbow we Łužicy a w Texasu. Drje je w Texasu serbska rěč w běhu genera-

„Kilian Hall“ w uniwersiće Concordia w Austinje

14. meje – Serbski bus

Lětuši Serbski bus poda so njedželu jubilate, 14. meje, we 8.00 hodž. wot zwučneho městna w Budyšinje (před awtowym domom Flack) na wulět. Bratr Šenk nam předstaji biosferowy rezervat w Stróži. Serbske kemše změjemy w 10 hodž. w Chrjebi.

Zajimawy budže nowy wjesny muzej w Rěčicach (Rietschen). Tam je so originalny stary statok z Wuhelca, kiž dyrbješe so wuhloweje jamy dla spotorhać, zaso natwarił. Mnoho dalšich typiskich drjewjanych domow je so přidružilo. Wšelacy rjemjeslnicy pokazuja tam swoje kmanosće. Wobjedować a kofej pić budžemy w zajimawej wokolinje muzeja. Rěčičanska kantorka chce nas po-

hosćić a naše spěwy z gitaru přewodžeć. Jeje muž je tamniši hosćencar.

W Zadžělu (Zodel), sewjernje wot Zhorjelca, wobhladamy sebi rjanu wjesnu cyrkej njedaloko Nysy. Po awtovej dróze pojedžemy přez tunl zaso domoj. We wobnowjenej Křišowskej cyrkwi změjemy našu wječornu nutrnosť. Wokoło 18.30 hodž. chcemy so zaso wrócić. Jězba plaći 50 hr, za džěci połojcu.

Přizjewić móžeće so pola Měrcina Wirtha w Budyšinje na Čornobohskej 12, tel. 03591/60 53 71 (kónc tydženja cyłodnjowsce, wšědny dzeń po 17 hodž.).

Přeprasy was wutrobnje na tutón wulět w rjanym mejskim času

Handrij Wirth

Zwón z Małeho Wjelkowa w parku uniwersity Concordia

Foće: T. Malinkowa

cijow womjelknyła a mnoho potomnikow Serbow hižo njewě, zo je serbskeho pochada. Tola Austinska uniwersita pěstuje někotre serbske nałožki, na př. ptači kwas. Maja tam tež swoju „Kilian Hall“, pomjenowanu po fararju Janje Kilianu, a pokazuja stary, w Małym Wjelkowje laty zwón. Na 10 procentow studentow a personala uniwersity su potomnicy Serbow.

Prezident Zersen prócuje so wo dalše zwiski z Łužicu. Přeprošuje serbskich wědo-

mostnikow do Austina, zo bychu před studentami Concordia-uniwersity přednošowali wo Serbach. W měrcu wočakuja koncert serbskeho organista Tomaša Žura z Berlina. Tež z Domowinu w Budyšinje nawjazuja so kontakty na polu kubljanja a kulturneje wuměny. Zapodała je so próstwa wo sobustawstwo Concordia-uniwersity w Domowinje. Wo njej rozsudži Hłowna zhromadźizna Domowiny tutón měsac w Malešecach.

Měrcin Kaltšmit/T.M.

Powěšće

Stuttgart. Za „Chlěb za swět“ je so loni w Němskej nazběrało 121 mio hr.

Drježdźany. Powjachač pošta lětach ma cyrkej Našeje knjenje zaso swójskeho fararja. 39lětny Stephan Fritz je z nowym lětom tute zastojnstwo přewzał. We wosomdžesatych lětach bě wón farar we Wjelečinje.

Rakecy. Składnostnje lětušeje 650. rónčnicy přenjeho naspomnjenja wsy měješe lékař dr. Gerhard Herrmann 28. januara we wosadneje broźni přednošk wo stawiznach Rakec. Bě to přenje zarjadowanje k jubilejnému lětu. Dalše su předwidžane. 31. měrca budže rozmołwny wječork z biskopom Volkerom Kreßom. Hosćo tež ze susodnych wosadow su witani.

Bukacy. Na přece tudyšich Serbow wupadny wosadne popołdnje 12. februara, dokelž bě samsny dzeń wječor na wjesnej žurli ptačokwasne zarjadowanje.

Huska. Za lětuši pjaty lětnik ewangelskeje srjedźneje šule předleži hižo 70 přizjewjenjow. Přiwzać pak móže so

jeniće 52 nowačkow, dokelž wutworitej so na lětnik jenož dvě rjadowni. Šula wobsteji wot lěta 1998. Zajim za nju z kóždym lětom stupa.

Drježdźany. 10. februara je Sakski krajny sejm wuzwolił Radu za serbske naležnosće. Najwjace hłosow (90) dósta Manfred Hermaš, regionalny řečnik Domowiny w Slepom a sobustaw Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Radže přisluša pjec člonow. Wona ma sejm w serbskich prašenjach poradźować.

Njeswačidło. Na wosadnym popołdnju 13. februara zeńdže so na dwaceći Serbow z tudyšeje, Rakečanskeje a Delnjowujězdžanskeje wosady. Helmut Byrgar porěča wo něhdyšim Njeswačanskim fararju Janje Wałtarju.

Serbin. Wot 13. do 23. februara přebywaše Delnjoserbowka dr. Madlena Norbergowa w Texasu. Přednošowaše wo Serbach na uniwersitomaj Texas a Concordia w stolicy Austinje kaž tež na zhromadźiznje serbskeho towarstwa w Serbinje.

Janšojce. Towarstwo za spěchowanje serbskich tradicijow a cyrkwinskih stawiznow w Janšojcach je w zymskich měsacach dwójce wuhotowało serbsku přazu. Wot februara přewjedže serbski kurs. Towarstwo je so loni založilo. Wone ma 15 člonow.

Chmjelow. Přenja lětuša delnjoserbska Boža služba swjećeše so 20. februara w Chmjelowje. Wobdželi so 24 kemšerjow. Předował je Juró Frahnaw z Picnja.

Budyšin. 21. februara wotmě so na Michałskej farje serbski kublanski dzeń. Sup. Albert měješe kemše a rozpraweše wo dźele serbskeje superintendentury w minjenym léce. Přednošowaštaj Kurt Latka z Přiwćic a Handrij Wirth z Njeswačidla. Rozprawu podamy w přichodnym čísle.

Přeprašujemy

05.3 – njedžela do póstneho časa

- 10.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michałskej farje (sup. Albert)
11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)
13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

11.3. – sobota

- 14.30 hodź.** wosadne popołdnje we Wuježku pola Wósporka (sup. Albert)

15.3. – srjeda

- 14.00 hodź.** wosadne popołdnje w Minakale (sup. Albert)

18.3. – sobota

- 15.00 hodź.** wosadne popołdnje w Drježdžanach (sup. Albert)

19.3. – 2. njedžela w póstnym času

- 8.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinku (farar Malink)
11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

26.3. – 3. njedžela w póstnym času

- 14.00 hodź.** wosadne popołdnje w Slepom (sup. Albert)

02.4. – 4. njedžela w póstnym času

- 10.00 hodź.** kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Albert)
11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)
13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

Dary

W januaru je so dariło za Serbsku superintendenturu 100 hr, 50 hr a město wěncow na row sup. n. w. Gerharda Wirtha 2 650 hr, 170 hr, 100 hr, 50 hr;
 za Pomhaj Bóh 500 hr, 300 hr, 100 hr, trójce 50 hr, 25 hr.
 Bóh žohnuj dary a darićelow!

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow

WUDAWAČELEJ: Serbski wosadny zwjazk, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z. t., Čornobohska/Czornebohstraße 12, 02625 Budyšin/Bautzen

HŁOWNY REDAKTOR: Superintendent Siegfried Albert, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/481280)

ZAMOŁWITA REDAKTORKA: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711)

ČIŠĆ: Serbska čišćernja Postvertriebsnummer: F 13145

ZHOTOWJENJE A ROZŠÉRJENJE: Ludowe nakładnistwo Domowina

PŘINOŠKI A DARY: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

POMHAJ BÓH wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement plaći 16 hriwnow.